

Sveriges äldsta blev nästan 113 år

Sveriges äldsta kvinna någonsin blev 113 år så när som på en dag. De näst äldsta kvinnorna är tre till antalet och var 112 år gamla när de dog. Den äldsta mannen var 111 år gammal när han dog år 2003.

Människor som blir mycket gamla har alltid fascinerat oss. I Sverige har vi god statistik och kan ta fram tillförlitliga befolkningsuppgifter alltsedan mitten av 1800-talet.

INTERNATIONELLT KAN VI LÄSA om personer som sägs vara mycket gamla. Inte minst alla de mycket gamla som bor i de Kaukasiska bergsregionerna. Shirali Muslimov, född 1805, lär ha nått 168 års ålder. Flitigt yoghurtätande

brukar, åtminstone i reklamen, framhållas som en förklaring till den höga livslängden. Bland andra mycket gamla kan nämnas Moloko Temo från Sydafrika, 133 år, Habib Miyan från Indien, 129 år, och Maria Olivia da Silva från Brasilien, 128 år.

Listan kan göras lång och det gemensamma för flertalet är att sanningshalten i åldersuppgifterna sällan kan verifieras. Allmänt finns en tendens att överdriva åldern för dem som blir mycket gamla. Bernard Jeune, åldringsforskare i Danmark, går så långt som att säga att ingen blev äldre än 100 år före år 1800 och att ingen blev äldre än 110 år före 1950.

Dessa två påståenden är litet väl kategoriska. Enligt John Wil-

moth, demograf vid Berkeley i USA, är sannolikheten att någon person i världen nådde 100 år före år 1800 mycket liten, men ändå möjlig.

Jeanne Calment från Arles i Frankrike är den äldsta person i världen där man noggrant kunnat verifiera åldern. När hon avled 1997 hade hon uppnått en ålder av 122 år och 164 dagar. Som förklaring till den höga åldern angav hon själv flitigt användande av olivolja i maten, humorn och inte minst portvinet. Hon var rökare och älskade dessutom vin.

DEN ÄLDSTE MANNEN, Shigechiyo Izumi, lär ha uppnått 120 års ålder, men det råder viss osäkerhet om riktigheten i den uppgiften. Den näst äldste mannen, Christian Mortensen, blev 115 år.

Även i den svenska befolkningsstatistiken och i kyrkböckerna finns flera personer som uppges ha blivit mycket gamla. Jon Andersson, till exempel, påstås ha blivit 147 år gammal när han avled år 1729. "Den äldste svensk, vars ålder med visshet kan fastställas" står det i dödboken.

Ett åldersrekord som detta är dock inte realistiskt. Även om det inte är helt uteslutet att någon enstaka person kan ha blivit mycket gammal får nog dessa rekordnoteringar före mitten av 1800-talet tolkas som brister i den svenska befolkningsstatistiken.

I OCH MED KYRKOLAGEN 1686 blev det i Sverige obligatoriskt att föra kyrkliga längder över döda (begravda) och födda (döpta). I praktiken kom dock inte längderna i praktisk användning i alla församlingar på en gång. För personer som avled på 1700-talet bör det ha varit svårt att hitta någon registerinformation om födelsetidpunkten. Man fick lita till muntlig information om en persons ålder.

Från början av 1800-talet var dock förutsättningarna mycket bättre. Födelsetidpunkten och åldern vid dödsfallet kunde ofta hämtas i de kyrkliga längderna.

Från år 1860 förbättrades kvaliteten i befolkningsstatistiken. Avskrifter av valda delar av kyrkböckerna sändes utan mellanled direkt till Statistiska centralbyrån. En tidigare decentraliserad organisation ersattes av en central hanteringen av statistiken, inklusive kalkylen av åldern.

Beräkningen av åldern kunde från år 1860 helt baseras på uppgifter i kyrkböckerna. Vid tveksamma fall kontrollerades riktigheten i uppgifterna med respektive församling. I dag är kalkylen av åldern ännu smidigare genom användning av personnumret. Personnumret infördes 1947.

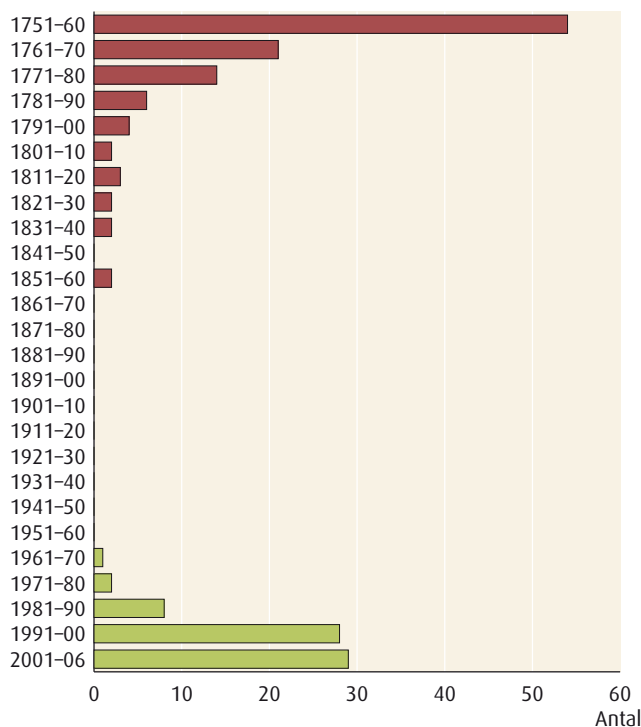
Omorganisationen av befolkningsstatistiken i Sverige har satt tydliga avtryck i statistiken. Om vi begränsar oss till avlidna som var minst 108 år vid dödsfallet så visar

**Olivolja,
humor och
portvin**

- nyckeln till långt liv

Omorganisering av befolkningsstatistiken ledde till säkrare åldersuppgifter

Antal personer som vid dödsfallet var minst 108 år. 1751–2006

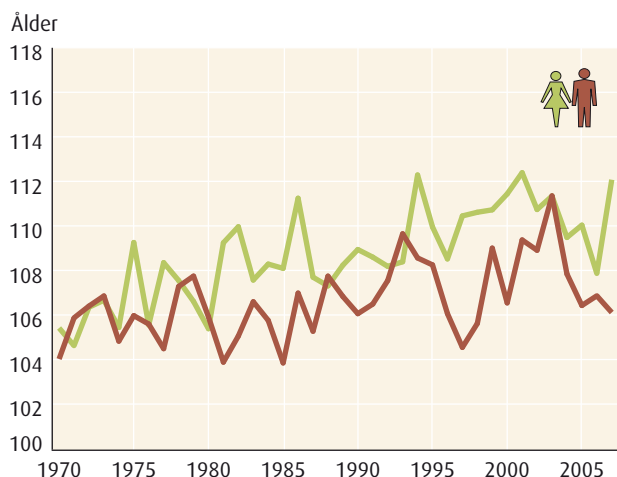
Omorganisationen av befolkningsstatistiken höjde kvaliteten kraftigt på bland annat åldersuppgifterna. Mellan 1861 och 1960 noteras inte ett enda fall med en avliden som var 108 år eller äldre. I äldre statistik och speciellt vid mitten av 1700-talet var det många som uppgavs ha varit betydligt äldre än 108 år vid dödsfallet.

Minskade dödsriser i åldrarna över 70 år kan till stor del förklara att den maximala dödsåldern stiger.

Den äldsta bland de avlidna är oftast en kvinna

Exakt ålder på den äldsta avlidna kvinnan respektive mannen varje år

Kvinnornas högre medellivslängd resulterar i fler mycket gamla kvinnor än mycket gamla män. Det är även bland kvinnor, med något enstaka undantag, man kan notera den högsta åldern vid dödsfallet alltsedan år 1970.

statistiken för perioden 1750–60 på totalt 54 avlidna i denna mycket höga ålder. Många uppgavs därtill vara betydligt äldre än 108 år.

För de följande tioårsperioderna minskade antalet mycket gamla kraftigt och mellan 1861 och 1960 redovisades ingen avliden vara 108 år gammal eller äldre vid dödsfallet. Fortfarande på 1990-talet, trots en betydligt större folkmängd, visar statistiken på betydligt färre avlidna mycket gamla personer än under perioden 1751–60.

DEN MAXIMALA LIVSLÄNGDEN, för såväl kvinnor som män, har under lång tid ökat. Maximala dödsåldern har stigit med runt 0,4 år per tioårsperiod. Mer än två tredjedelar av denna ökning beror på minskade dödsriser i åldrarna över 70 år. Resterande delen av ökningen kan förklaras av fler födda och sjunkande dödsriser bland unga.

Den äldsta personen i Sverige någonsin blev 113 år så när som på en dag. Hon avled i maj. Den

näst äldsta levande kvinnan var 109 år vid slutet av år 2007. För män kommer det att dröja flera år innan någon kommer i närheten av nuvarande åldersrekord på 111 år. Den äldste levande mannen var 107 år gammal vid slutet av år 2007. Vid det gångna årsskiftet fanns det sex personer födda på 1800-talet, som således levte under tre sekel. ●

Lästips

Jeune, Bernard och Vaupel James W (redaktörer).

Exceptional Longevity; From Prehistory to the Present. Odense 1995.

Wilmoth John R och Lundström Hans. **Extreme longevity in five countries:** Presentation of trends with special attention to issues of data quality. *European Journal of Population* 12(1) 1996.

Lublin Folke. **Svenska hundra-åringar under två århundranden.** Statistisk tidskrift 1957.

List of verified oldest people. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_the_oldest_people.

Kinzer, Stephan. **The centenarians of Azerbaijan's Lerik Region.** *The New York Times* 15 mars 1998.

Författare

Hans Lundström är demograf vid prognosinstitutet vid SCB
Tfn: 08-506 943 70
e-post: hans.lundstrom@scb.se